

Економічні науки

УДК 658.18

Павлов Костянтин Володимирович

*доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри підприємництва і маркетингу
Волинський національний університет імені Лесі Українки*

Павлов Константин Владимирович

*доктор экономических наук, профессор,
заведующий кафедрой предпринимательства и маркетинга
Волынский национальный университет имени Леси Украинки*

Pavlov Kostiantyn

*Doctor of Economics, Professor
Head of the Department of Entrepreneurship and Marketing
Lesia Ukrainka Volyn National University*

Павлова Олена Миколаївна

*доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри економіки та природокористування
Волинський національний університет імені Лесі Українки*

Павлова Елена Николаевна

*доктор экономических наук, профессор,
заведующий кафедрой экономики и природопользования
Волынский национальный университет имени Леси Украинки*

Pavlova Olena

*Doctor of Economics, Professor,
Head of the Department of Economics and Nature Management
Lesya Ukrainka Volyn National University*

Більо Іван Олегович

студент

Волинського національного університету імені Лесі Українки

Бильо Иван Олегович

студент

Волынского национального университета имени Леси Украинки

Bilo Ivan

Student of the

Lesya Ukrainka Volyn National University

Ткачук Юліана Едуардівна

студентка

Волинського національного університету імені Лесі Українки

Ткачук Юлиана Эдуардовна

студентка

Волынского национального университета имени Леси Украинки

Tkachuk Yuliana

Student of the

Lesya Ukrainka Volyn National University

ЦИФРОВІЗАЦІЯ, ЯК ОСНОВНИЙ ФАКТОР РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ

ЦИФРОВІЗАЦИЯ, КАК ОСНОВНОЙ ФАКТОР РАЗВИТИЯ

БИЗНЕСА

DIGITALIZATION AS THE MAIN FACTOR OF BUSINESS

DEVELOPMENT

Анотація. Стаття присвячена аналізу сучасних тенденцій цифровізації та цифрової трансформації бізнесу. Цифровізація підприємницької діяльності в сучасний час стала одним із ключових трендів у розвитку бізнесу. Цифрові рішення істотно покращують всі бізнес-

процеси та моделі, а їх застосування обумовлено змінами у споживчій поведінці, доступністю технологій та позитивним економічним ефектом. Розвиток цифрової економіки надає унікальну можливість для трансформації бізнесу, але підприємницькі структури мають здійснити суттєві кроки, щоб скористатися цим. Той факт, що програма цифрової економіки вже прийнята та реалізується в Україні, означає, що компанії мають розпочати підготовку до переходу на новий технологічний уклад. Виникають «наскрізні» технології, які не лише докорінно змінюють структуру, технологію виробництва, конкуренцію на існуючих ринках, а й створюють нові ринки та потреби. Цифровізація є для України однією з найбільш актуальних проблем, вона необхідна компаніям для отримання конкурентних переваг, підвищення їх ефективності та покращення бізнес-показників. Пандемія Covid-19 сприяла тому, що бізнес стрімко освоюватиме цифрові інструменти в організації комерційної діяльності, що сприяє динамічній цифровій трансформації бізнесу. Цифровізація є для бізнесу являєється однією з найбільш актуальних проблем, вона необхідна компаніям для отримання конкурентних переваг, підвищення їх ефективності та покращення бізнес-показників.

Ключові слова: цифровізація, цифровізація бізнес-процесів, цифрова трансформація бізнесу, розвиток бізнесу, покращення бізнес-показників.

Анотація. Стаття посвячена аналізу сучасних тенденцій цифровізації та цифрової трансформації бізнесу. Цифровізація підприємницької діяльності в наше час стало одним з ключових трендів у розвитку бізнесу. Цифрові рішення суттєво покращують всі бізнес-процеси та моделі, а їх застосування обумовлено змінами у поведінці споживачів, доступністю технологій та позитивним економічним ефектом. Розвиток цифрової економіки надає унікальну можливість трансформації бізнесу, але

предпринимательские структуры должны предпринять существенные шаги, чтобы воспользоваться этим. Факт, что программа цифровой экономики уже принята и реализуется в Украине, означает, что компании должны начать подготовку к переходу на новый технологический уклад. Возникают сквозные технологии, которые не только коренным образом изменяют структуру, технологию производства, конкуренцию на существующих рынках, но и создают новые рынки и потребности. Цифровизация является для Украины одной из наиболее актуальных проблем, она необходима компаниям для получения конкурентных преимуществ, повышения их эффективности и улучшения бизнес-показателей. Пандемия Covid-19 способствовала тому, что бизнес будет стремительно осваивать цифровые инструменты в организации коммерческой деятельности, что способствует динамической цифровой трансформации бизнеса. Цифровизация для бизнеса является одной из наиболее актуальных проблем, она необходима компаниям для получения конкурентных преимуществ, повышения их эффективности и улучшения бизнес-показателей.

Ключевые слова: *цифровизация, цифровизация бизнес-процессов, цифровая трансформация бизнеса, развитие бизнеса, улучшение бизнес-показателей.*

Summary. *The article is devoted to the analysis of modern tendencies of digitalization and digital transformation of business. The digitalization of entrepreneurial activity in modern times has become one of the key trends in business development. Digital solutions significantly improve all business processes and models, and their application is due to changes in consumer behavior, availability of technology and a positive economic effect. The development of the digital economy provides a unique opportunity for business transformation, but business structures need to take significant steps to take*

advantage of this. The fact that the digital economy program has already been adopted and is being implemented in Ukraine means that companies need to start preparing for the transition to a new technological way of life. There are "end-to-end" technologies that not only radically change the structure, production technology, competition in existing markets, but also create new markets and needs. Digitalization is one of the most pressing issues for Ukraine, it is necessary for companies to gain competitive advantage, increase their efficiency and improve business performance. The Covid-19 pandemic has helped businesses to rapidly master digital tools in the organization of commercial activities, which contributes to the dynamic digital transformation of business. Digitization is one of the most pressing issues for business, it is necessary for companies to gain competitive advantage, increase their efficiency and improve business performance.

Key words: *digitalization, digitalization of business processes, digital transformation of business, business development, improvement of business indicators.*

Постановка проблеми. Сьогодні органи державної влади є лідерами за темпами цифровізації та дають потужний імпульс для розвитку бізнесу. Багато компаній навіть раніше розпочали цифрову трансформацію, і в цій статті ми хотіли б розповісти про те, яка методологічна база є на сьогоднішній день і з якими викликами стикається бізнес із цифровізацією.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед українських вчених, які досліджують проблеми розвитку цифрової економіки, слід виокремити таких: В. Лагодієнко; В. Купчак, А. Якимчук, О. Стрішенець, Р. Чорний [4]. Проте, в даний час лишаються невирішеним питання широкого впровадження цифрових технологій на підприємствах України та цифровізація промисловості загалом.

Мета статті . Дослідження цифрової економіки, інструментів для її оцінки та її ролі у розвитку бізнесу в Україні, запропонувати необхідні умови, які необхідні для ефективною підтримки підприємництва, стимулювання інвестицій та інновацій.

Виклад основного матеріалу. Цифрова трансформація бізнесу - це значна перебудова процесів організації із застосуванням новітніх технологій. Вона неможлива без фундаментального перегляду структури та всіх процесів, тому є складним та комплексним викликом для компаній. У той же час цифровізація дозволяє створювати нові формати роботи, оптимізувати рутинні завдання та завжди мати доступ до статистичної та аналітичної інформації. Працюючи над трансформацією кожна компанія ставить за мету досягти економічних результатів, оптимізувати витрати бізнесу та підвищити якість сервісу.

Четверта промислова революція виступає новою ерою розвитку суспільства, де стираються межі між фізичними, цифровими та біологічними технологіями. Цифрові технології руйнують обмеження простору та часу, витончені програмні засоби об'єднують покупців та виробників точніше, швидше та простіше, ніж раніше, а бізнес-платформи, які використовують технології об'єднання організацій, ресурсів та населення в інтерактивній екосистемі, дозволяють створювати та поширювати разючий обсяг цінності для користувачів.

Основним трендом ефективного розвитку цифрової економіки є цифровізація. Саме вона є основою цифрової економіки та зумовлює перебудову традиційних форматів подання інформації на цифрові, з метою забезпечення зростання ефективності бізнес-процесів та покращення якості життя, за допомогою збільшення швидкості взаємообміну, доступності та захищеності інформації, зростання ролі автоматизації. Схематично співвідношення цифрової економіки та цифровізації представлено на рис. 1.

Рис. 1. Співвідношення цифрової економіки та цифровізації

Джерело: розробка авторів

Цифровізація визначає створення в економічному просторі цифрових платформ, які дозволяють вирішувати питання стратегічного характеру в галузі освіти та науки, медицини, транспорту, державного управління, промисловості тощо, тобто відбувається трансформація природи економіко-виробничих відносин.

Політико-економічна ситуація у світі зумовлює високу увагу до конкурентоспроможності країн, що визначається конкурентоспроможністю бізнесу, що функціонує на їх території. У свою чергу конкурентоспроможність бізнесу безпосередньо залежить від його гнучкості, швидкості реакції на зміни, у тому числі виклики цифрової економіки. Результатом процесу цифровізації виступає цифрова трансформація об'єкта, зокрема бізнесу. Цифрова трансформація бізнесу визначається ступенем використання цифрових технологій у виробничо-господарській діяльності, забезпеченістю програмними засобами, рівнем цифрової грамотності персоналу тощо.

Сучасні умови ведення бізнесу зумовлюють необхідність постійного пошуку інноваційних рішень та нових бізнес-моделей, заснованих на цифрових технологіях, а також на адаптацію готових бізнес-рішень до українських умов. Безперечно, використання персонального комп'ютера, наявність електронної пошти та інтернет-сайту компанії у XXI столітті не є її конкурентною перевагою тут стоїть питання про її виживання на ринку.

Проте, впровадження інформаційних систем збору клієнтської інформації, онлайн-каталогів, рекламних цифрових презентацій, мобільних додатків, розробка та виведення на ринок додаткових та (або) принципово нових цифрових продуктів може стати драйвером підвищення ефективності бізнес-процесів [1, с.121].

Цифрова трансформація породжує нові ринки, що робить актуальною платформну модель ведення бізнесу, якій притаманні такі ознаки як: ефективне масштабування за винятком посередників, розкриття нових джерел створення та передачі цінностей, збільшення каналів зворотного зв'язку [11, с. 140]. На відміну від XX століття, де поява монополій багато в чому пов'язана з економією за рахунок зростання виробництва, століття висуває першому плані мережевий ефект, тобто економію з допомогою зростання попиту. На це впливають такі фактори як ефективність соціальних мереж, розвиток програм, агрегування попиту та інші. Стоїть відзначити, що цифрова трансформація бізнесу характеризується не тільки використанням цифрових технологій у бізнес-процесах, але й гнучкішим мисленням топ-менеджменту компаній. Цифрова трансформація бізнесу на сьогоднішній день виступає неминучим процесом адаптації до нових умов цифрової економіки. Ігнорування поточних процесів призведе до втрати ефективності бізнесу та його зникнення, під тиском нових ринкових умов та більш прагматичних гнучких «цифрових» конкурентів.

Сьогодні часто поняття цифровізації використовують у зв'язі з використанням нових (цифрових) технологій у промисловості. Це з тим, що цифрові технології дають промисловому виробництву ряд переваг, серед яких можна виділити такі [10,с.89]:

- 1) підвищується гнучкість виробництва за рахунок швидкого його переналаштування, динамічної зміни показників виробничого процесу.
- 2) підтримується інформаційна інтеграція етапів життєвого циклу виробленої продукції від її розробки до утилізації- це дозволяє раціонально

вирішувати завдання оптимізації власного виробництва, якості, екологічної безпеки, створення нових бізнес-можливостей та ін.

Цифровізація – це глибока трансформація бізнесу, що передбачає використання цифрових технологій для оптимізації бізнес-процесів, підвищення продуктивності компанії та покращення взаємодії з клієнтами. Одним з основних кроків цифровізації є задоволення потреб споживачів, які змінюються разом із розвитком технологій, а саме створення більш комфортної та оперативної взаємодії між клієнтом та компанією. Однак, виходячи з питання про те, що таке цифровізація бізнесу, можна сказати, що цей процес також може мати такі цілі:

1. Поліпшення продукту (або послуги): його якості, привабливості, зручності користування, доставки;
2. Автоматизація виробничих та інших внутрішніх процесів компанії;
3. Спрощення внутрішніх та зовнішніх комунікацій.

Цифровізація бізнесу спрямована на покращення якості обслуговування клієнтів за рахунок застосування нових технологій. Нещодавно революцією можна було назвати впровадження соціальних мереж у сферу бізнесу. Сьогодні цього замало. Компаніям потрібні сучасні технології для вдосконалення та просування. Завдяки революційному переходу з аналогових стратегій ведення бізнесу до цифрових, компанія отримує значні переваги перед конкурентами. Проте потрібні рішучі дії. Частина нових процесів запускається швидко і ефективно, інша може призвести до довгострокових перетворень, і на коротких дистанціях навіть спровокувати погіршення справ.

Наприклад, коли частина клієнтів відмовляється через небажання приймати нововведення. Проте правильний підхід до цифрової трансформації та впровадження ефективних інструментів допоможе «цифровізувати» компанію та розширити свої можливості. Це не просто

цифровізація інформації, це великий комплекс дій, спрямованих на просування компанії в просторі діджиталу. Потрібно бути готовим до різних експериментів, відмовлятися від застарілих бізнес-процесів та використовувати сучасні технології для масштабування бізнесу.

Digital Transformation розширюється величезними темпами. Ще кілька десятків років тому бізнес міг просуватися виключно локально. Місцева реклама в газетах, оголошення на стовпах та роздача візиток. Далі з'явилися веб-сайти, і компанії почали поступово заходити в діджитал простір, паралельно даючи рекламу на телебаченні. Сьогодні Digital трансформація переживає нову хвилю. Активно розвивається штучний інтелект, проводиться машинне навчання.

За даними компанії Gartner у 2019 році 37% компаній почали активно впроваджувати штучний інтелект у свій бізнес. Зростання й надалі активно продовжується [12].

Чому так відбувається? Ось кілька причин:

- оптимізація витрат підприємства;
- підвищення ефективності бізнес-процесів;
- якісне планування виробництва та управління бізнесом;
- покращення обслуговування клієнтів;
- нові можливості для споживачів;
- випередження конкурентів за рахунок впровадження нових технологій та покращення обслуговування та якості продуктів;
- лідерські позиції у своєму сегменті, формування іміджу бренду.

Компанії можуть використовувати цифрову трансформацію бізнесу у двох сферах: внутрішніх процесах та ринкових можливостях. Менеджери продуктів можуть легко використовувати інструменти нових технологій для управління продуктами та їх поліпшення.

Певні інструменти дають змогу налагодити комунікацію з клієнтами практично в автоматичному режимі. За рахунок цього набагато простіше

збирати відгуки, дізнаватися ставлення до виробленого продукту. Далі – модифікації поліпшення самого продукту. Як приклад, можна навести нові види презентацій, які допоможуть новому продукту компанії легше заходити на ринок.

Внутрішні процеси. Цифрова трансформація допомагає налагодити роботу всередині команди, покращивши продуктивність. Також дає можливість опрацьовувати плани розвитку та просувати інтереси компанії. Ринкові здібності. Цифрове перетворення допомагає вирішувати проблеми клієнтів. Комунікація автоматизується. Клієнт не хоче чекати на зв'язок з менеджером, він хоче вирішити питання тут і зараз. Менеджери з продуктів краще розуміють біль клієнтів та пропонують рішення, які допомагають усунути їх. Відкриваються нові можливості.

Багато великих компаній вводять цифрову трансформацію у своє життя. Можливо, саме тому вони й стали великими, адже комунікація із клієнтами, підвищення лояльності та створення взаємодії у діджитал просторі допомагає розширювати бізнес.

Багато великих компаній, наприклад Microsoft, Apple, Amazon вводять цифрову трансформацію у своє життя. Можливо, саме тому вони й стали великими, адже комунікація із клієнтами, підвищення лояльності та створення взаємодії у діджитал просторі допомагає розширювати бізнес. Інвестування у цифрову трансформацію – це не просто крок у майбутнє. Це необхідність для зростання компанії, збільшення прибутковості та вибудовування абсолютно нових, сучасних та розвинених відносин з клієнтами.

Для багатьох компаній пандемія та локдаун були несподіванкою-підприємства просто були не готові. Виникла велика потреба в організації роботи віддалено, застосуванні нових сучасних технологій, для налагодження всіх бізнес-процесів. Тепер ЦТ перетворилась в необхідність, для налагодження процесів між організацією та її ефективним

функціонуванням . Під час локдауну та пандемії, основні проблеми будь-якої організації, можливо було вирішити за допомогою цифрових технологій , а саме :

- перенесення ІТ-інфраструктури в хмару - це вирішує проблему доступу до корпоративних даних, інструментів і додатків, для налагодження віддаленої роботи .
- автоматизація ІТ-процесів і бізнес-процесів спростила роботу персоналу. Відпала необхідність бути залученим в рутинних процесах.
- зустрічі та конференції в онлайн режимі. Для організації комунікації між працівниками використовувались різні платформи, як приклад це ZOOM та SKYPE.
- онлайн-навчання.

Висновки. Цифровізація бізнесу- це не просто використання сучасних технологій, це зміна культури, інтегрованої в усі сфери роботи, та трансформацією в управлінні різними командами. Перевагами цифровізації бізнесу є:

1. Децентралізація виробництва,
2. Підвищення ефективності та продуктивності,
3. Швидке та ефективніше прийняття рішень управлінських рішень в реальний час,
4. Підвищення рівня екологічності,
5. Оптимізація процесу розробки продукції,
6. Покращення якості продукції,
7. Мінімізації витрат .

Потрібно також зазначити, що не зважаючи на численні переваги цифровізації, також існує ряд викликів, до яких може бути не готовність підприємства та бізнесу. Прогресивна автоматизація та використання робототехніки може порушити рівновагу на ринку праці, що може призвести до безробіття та нерівність доходів. Через відсутність довіри до

цифрових технологій, доступу до них та відсутність навичок до їх використання може збільшитися цифровий «розрив», також сюди можна віднести проблему безпеки та порушення конфіденційності, поглиблення соціальної відчуженості, стирання етичних меж (неможливість контролювати у майбутньому штучний інтелект), зниження культурного розвитку, тощо

Література

1. Вертакова Ю.В., Толстих Т.О., Шкарупета Є.В., Дмитрієва В.В. Трансформація управлінських систем під впливом цифровізації економіки: монографія. Курськ: Вид-во ПЗГУ, 2017. 156 с.
2. Головіна Т.А., Полянін А.В., Рудакова О.В. Розвиток системи державного стратегічного управління підприємницькими структурами з урахуванням можливостей нової моделі цифрової економіки. Вісник Воронежського державного університету. Серія: Економіка та управління. 2017. С. 13-18.
3. Yeliseieva L., Pavlova O., Kolosok A., Suriak A., Strilchuk R., Safarova A., Kozak S. Electric vehicle in the national economy (on the materials of presrelizes). AD ALTA. 2021. Volume 11. Issue 1. Special Issue XVIII. P. 149-154.
4. Павлов К.В., Павлова О.М., Купчак В.Р. Стратегічні напрями державного регулювання конкурентних відносин шляхом стимулювання попиту та пропозиції на регіональних ринках житла в Україні. Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки : журнал. Луцьк : Вежа-Друк, 2019. №4(20). С. 141-149.
5. Павлов К.В., Павлова О.М., Коротя М.І. Регулювання діяльності регіональних газорозподільних підприємств України: монографія.

Луцьк: СПД Гадяк Жанна Володимирівна, друкарня «Волиньполіграф», 2020. 256 с.

6. Pavlov Kostiantyn, Pavlova Olena and al. Optimization of multi-channel queuing systems with a single retail attempt: Economic approach. *Decision Science Letters*. *Decision Science Letters* 9. 2020. http://www.growingscience.com/dsl/online/dsl_2020_22.pdf; DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-030-51981-0_38
7. Pavlov K., Shevchuk I. Regional residential real estate markets: budgetary mechanisms for antitrust measures. *Economic Journal of the Lesia Ukrainka East European National University: journal* / ed. Lyubov Hryhorivna Lipich, Myroslava Bohdanivna Kulnych. Lutsk: Vezha-Druk, 2017. № 3 (11). P. 82-88.
8. Павлов К.В. Фінансово-бюджетні механізми реалізації антимонопольної політики на ринку житлової нерухомості України: регіональний контекст. *Науковий журнал "Економічний форум"*. 2018. №1. С. 73-80.
9. Pavlov K., Pavlova O., Kupchak V. Integral Indicators Based on Competitiveness Capacity Characteristics of Regional Real Estate Markets of Ukraine. *Journal of Competitiveness*. 2019. № 11(3). P. 87–108. DOI: <https://doi.org/10.7441/joc.2019.03.06>.
10. Плотніков В.А., Койда С.П. Інформаційна інфраструктура та її роль у забезпеченні інноваційного розвитку бізнесу. *Економіка та управління*. 2014. № 1(99). С. 30-35.
11. Цифровизация, промышленный интернет вещей и Индустрия 4.0. Кратко - Что такое Цифровизация, промышленный интернет вещей и Индустрия 4.0. Кратко? - Техническая Библиотека Neftegaz.RU. Портал о нефтегазовом секторе Neftegaz.RU. URL: <https://neftegaz.ru/tech-library/menedzhment/142438-tsifrovizatsiya-promyshlennyu-internet-veshchey-i-industriya-4-0-kratko/>

12. Industrial IoT Platforms Reviews 2021. Gartner Peer Insights. Gartner.
URL: <https://www.gartner.com/reviews/market/industrial-iot-platforms>